

Utdrag ur Kulturminnesvårdsprogram för Tanums kommun

Rekommendationer

Tanums kommun är ett mycket naturskönt stycke Bohuslän, med enorma variationer i landskapet. Det karga kustbandet, där havet varit människornas åker, har medfört speciella närings- och levnadsbetingelser. Människorna här har utifrån sina naturgeografiska förutsättningar skapat sig en mycket speciell typ av samhälle. Ett samhälle som radikalt skiljer sig från det rena bondesamhället på de inre bördiga slätterna. Skillnaderna kan spåras i t.ex. byggnadskultur och sedvänjor. Den största skillnaden ligger förstås i de totalt olika kulturlandskapen. Slättböndernas by- och gårdsstrukturer skiljer sig i sin tur från skogs- och fjälltrakternas fysiska miljö. I karga skogstrakter med små odlingsbara ytor har korna varit magrare, stugorna mindre och legat glest.

Från de människor som levt och verkat i Tanum har vi olika slags fysiska lämningar och annat arvegods, mer eller mindre åldersstiget. Även från de många tusen som bebodde landet under förhistorisk tid, finns otaliga spår och lämningar. Ingen annan kommun i hela länet är så rik på fornlämningar som just Tanums kommun.

Syftet med denna bok, Tanums kommuns kulturminnesvårdsprogram, är att belysa kommunens kulturhistoria, i viss mån även historia, och i beskrivningarna av de 54 områdena djupdyka i näringsliv, människoöden, byggnadsskick, vardagsliv, fornlämningar m.m. m.m. De områden vi valt för våra djupdykningar, är områden som är mycket representativa för kommunens sammantagna kulturhistoria eller som av någon anledning är unika. Områden som bör bevaras för framtiden om vi vill behålla den historiska kontinuiteten och kunskapen. Förutom de här beskrivna miljöerna, finns runt om i kommunen många andra som är lika representativa, men där gårdagens samhälle kanske inte är lika uppenbart eller lättförståeligt.

Rekommendationerna som följer här, är menade som vägvisare för Er som bor inom de beskrivna områdena men också för Er som bor i likartade områden, samt för kommunens tjänstemän. Rekommendationerna vill visa vad som är kulturhistoriskt värdefullt och hur man bäst behåller och bevarar så mycket som möjligt av det värdefulla i dagens ständigt pågående samhällsömdaning. Det är så lätt att förändra och kanske t.o.m. förstöra, men så svårt att ersätta eller återskapa. **VAR RÄDD OM TANUM.**

Mo socken

MO/FRESSLAND

Bebyggelsen i Fressland och kulturlandskapet i den lilla dalgången är kulturhistoriskt mycket värdefulla. Gårdarnas placering i landskapet visar tydligt på vad sätt skiften och hemmansklyvningar påverkat bebyggelsestrukturen på landsbygden.

På bergsryggarna runt om dalgången finns flera fornlämningar. I dalgångens norra del ligger Mo kyrka, en av länets få 1600-talskyrkor av trä.

Bebyggelsen i Fressland bör underhållas så att dess äldre karaktär inte går förlorad. Den vita fasadfärgen på bostadshusen är ett särdrag för Fressland, som bör bibehållas. Nyttillkommande bebyggelse bör placeras i den glesa byn eller i övergången mellan berg och dal och vad gäller form och färg anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska förstå byns näringsförutsättningar och för att hålla kulturlandskapet öppet.

REMNE/MÖRKEN/HÄLJEBO

För fornlämningar, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen behålls. Endast undantagsvis är det tillrådligt att exploatera fornlämningar inom området.

SVENNUNGSERÖD

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att man ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen behålls.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska förstå bebyggelsens näringsförutsättningar och för att hålla kulturlandskapet öppet.

Naverstads socken

EDSÄMDALEN

Den slingrande vägen och den utspridda och ofta högt uppflugna bebyggelsen är något av en historisk följetong. De med möda brutna markerna visar på levnadsbetingelser, mycket annorlunda våra, men ändå tidsmässigt nära. Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls. Nyttillkommande bebyggelse bör placeras på impediment eller i övergången mellan berg och dal samt exteriört anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är en absolut förutsättning för förståelsen av området. Om möjligt bör redan igenvuxen åker och äng röjas och fortsatt hållas öppna.

FAGERHULTS KAPELL

Fagerhults kapell är ett utmärkt exempel på det tämligen livliga kapellbygandet i socknarnas ytterområden under 1900-talets början. Kapellet är i princip oförändrat sedan uppförandet.

Fagerhults kapell är, såsom tillhörigt moderkyrkan i Naverstad, interiört och exteriört skyddat av Kungörelsen om det offentliga byggnadsväsendet.

SÖGÅRD

Sögård är ett lysande exempel på bebyggelseutvecklingen i de bohuslänska skogsbygderna. Bostadshuset är, med undantag av Jonestugan, väl bevarade.

Bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Bebyggelsen kan förtätas om de nya husen försiktigt inplaceras i landskapet och exteriört underordnas den äldre bebyggelsen. Kompletteringar för jordbrukets behov är självskrivet accepterat.

Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för ett bevarande av Sögård och för att hålla kulturlandskapet öppet.

FLÖTEMARKSÖN

De tre små torpen Holmen, Tränget och Gräsön är alla utmärkta exempel på såväl torplokalisering som byggnadstradition under knappa omständigheter.

Torpen bör underhållas så att deras karaktär bibehålls. Nybebyggelse inom det avgränsade området bör inte tillåtas.

De ännu brukade arealerna bör fortsatt hållas öppna och inte tillåtas växa igen.

JONSBO KVARN

Jonsbo kvarn har ett stort såväl kulturhistoriskt som pedagogiskt värde, då man här kan följa en nu nästan utdöd arbetsprocess och ett tillika utdött kraftutnyttjande.

Kvarnen bör snarast skyddas från fortsatt förfall och rustas upp, liksom maskinerna och bäckfåran, för att bli en lärorik skola för alla.

SUNDSHULT

Sundshultsområdet består mest av skog- och ödemarker genomkorsade av Kynneälv. Den glesa utmarksbebyggelsen och alla industrilämningar vid älvstranden, utgör tillsammans ett stycke lokal industri- och bosättningshistoria.

Vid fortsatt skogsvårdsplanering inom det avgränsade området, bör några av industrilämningarna vid Kynne älvs strand göras tillgängliga genom t.ex. stigar från stora vägen.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls. Nyttillkommande bebyggelse bör försiktigt inplaceras i landskapet och exteriört underordnas den äldre bebyggelsen.

VÄSTRA BULLARESTRANDEN

Det stora området vid södra Bullaresjöns västra strand är något av bygdens kulturhistoriska brännpunkt. Här finns välbevarade lämningar allt från hedenhös fram till våra dagar.

För fornlämningarna och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen bibehålls. Endast undantagsvis bör fornlämningar inom området exploateras.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls. Nyttillkommande bebyggelse bör försiktigt inplaceras i landskapet och exteriört underordnas den äldre bebyggelsen.

En viktig förutsättning för förståelse av området – och för ett bevarande av de vackra naturscenerierna – är fortsatt jordbruksdrift. Speciellt bör sluttningarna ner mot Bullaresjön hållas öppna.

För Naverstads kyrka med kyrkogård gäller Kungörelsen om det offentliga byggnadsväsendet och Begravningskungörelsen.

VÄSTERÖD

Bebyggelsens läge högt uppe på en höjd, liksom bostadshusens utseende, är mycket typiskt för Bullarebygden. På Västeröd är såväl byggnader som byplats mycket väl bevarade.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Bykärnan kan förtätas med bostadshus om dessa underordnas den befintliga bebyggelsen. Byggnader för jordbrukets behov bör prioriteras.

Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för ett bevarande av Västeröd och för att hålla kulturlandskapet öppet.

Lurs socken

EK

Bebyggelsen på Ek är mycket välbevarad. Gårdarnas placering i landskapet ger en mycket tydlig uppfattning om vad skiften och hemmansklyvningar inneburit för lantbebyggelsen.

Bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Nyttillkommande hus bör placeras på impediment eller i övergången mellan berg och dal samt exteriört anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för ett bevarande av Ek.

HESSLANDS BY

Hesslands by är en av de ytterst få byar i Tanum där bebyggelsen inte splittrats i samband med laga skiftet. Byn genomkorsas av den gamla landsvägen/bygatan, som bortom bebyggelsen är kantad av stengärdesgårdar. Bebyggelsen är delvis av mycket hög ålder och mycket välbevarad.

Bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Bykärnan kan förtätas om de nya husen försiktigt inplaceras mellan de gamla och exteriört anpassas till dessa.

Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för ett bevarande av Hessland och för att hålla det omkringliggande kulturlandskapet öppet.

KIL/SKÄLLERÖD/KRAGENÄS (Tanum)

Inom området finns ett flertal komponenter av stort kulturhistoriskt värde: fornlämningar, äldre gårdar, bybildning (Kil), vägar av skiftande ålder, stationshus m.m. Tillsammans belyser de en stor och betydelsefull del av Tanums kommuns utveckling.

Dessa kulturhistoriska lämningar kan fortsatt förmedla en del av det historiska händelseförloppet, om de vårdas. Betesmarkerna väster om Kragenäs gård är av länsstyrelsen förklarade som naturreservat och kommer enligt reservatsbestämmelserna fortsatt att hållas öppna.

Den äldre välbevarade bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls. Bebyggelsen i Kils by kan förtätas om de nya husen väl smälter in i bykärnan vad gäller placering och exteriör. Övrig ny bebyggelse bör uppföras i samklang med den äldre bebyggelsen inom området.

TORBAL/TORIM/GISSLERÖD

Inom det avgränsade området finns framför allt bebyggelse av stort kulturhistoriskt värde. Byggnaderna är genomgående mycket väl bevarade.

Bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Nyttillkommande bebyggelse bör placeras på impediment eller i övergången mellan berg och dal samt exteriört anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska kunna förstå bebyggelsens näringsförutsättning och för att hålla kulturlandskapet öppet.

VÅLLE/ÅNNERÖD/LURSÄNG; GUSGÅRD/SÖGÅRD (Tanum)

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen behålls. Endast undantagsvis är det tillrådligt att exploatera fornlämningar inom området.

Tanums socken

GREBBESTAD

Grebbestad är kommunens största kustsamhälle, fortfarande dominerat av maritima näringar och med hamnen som en centralpunkt. De centrala delarna av samhället utgörs av äldre fiskelägesbebyggelse, dvs. äldre bostadshus utmed smala och krokiga gator och stigar. Den gamla samhällskärnan är väl bevarad.

För de centrala och äldre delarna av Grebbestad bör ett miljöprogram upprättas. I ett miljöprogram presenteras lämpliga åtgärder vid om- och tillbyggnad, nybyggnad samt för den yttre miljön. Förutsättningen för ett miljöprogram är att en detaljerad inventering av bebyggelse och miljö utförs.

I väntan på ett miljöprogram bör den äldre bebyggelsen underhållas så att dess karaktär bevaras. Det samma gäller bodar, bryggor, trädgårdstäppor och gatunätet. Det äldre gatunätet bör behållas intakt.

I de områden där utrymme för nybebyggelse finns, bör gälla, att nya hus inplaceras i samhället på ett sätt som stämmer med den befintliga bebyggelsen samt att husen exteriört anpassas till de omgivande byggnaderna.

KALLEBY ARENDAL/HÅKEBY OPPEN/FOSSUM

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen bibehålls. Endast undantagsvis bör fornlämningar inom området exploateras.

GREBY GRAVFÄLT

Greby gravfält är gränslinjebestämt och skyddas av fornminneslagen.

HAVSTENSSUND

Bebyggelsen i de äldre delarna av Havstenssund är mycket väl bevarad och har tillsammans med bodar, bryggor och gator ett mycket stort kulturhistoriskt värde.

Bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Även de små täpporna med trästaket bör underhållas för att bevara samhällets lite speciella karaktär. Utrymme för förtätning av bebyggelsen finns inte.

HEDE (TANUMSHEDE)

Kulturtriangeln i Hede bildar en kommunikations- och bebyggelseenhet utan motsvarighet inom Tanums kommun. Gravfält och vägsträckningar förstärker Hedes position som kultur- och kommunikationscentrum. Samtliga byggnader är mycket väl bevarade och flera är av mycket hög ålder. Tingshuset, havremagasinet och gästgiveriet är av länsstyrelsen förklarade som byggnadsminnen.

Byggnadsminnesförklaringarna skyddar respektive byggnader från förändringar. Övrig bebyggelse inom området bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls.

HÄLLSÖ

Bebyggelsen på Hällsö är mycket välbevarad och ett talande stycke kusthistoria.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Ny bebyggelse bör försiktigt inplaceras i landskapet och exteriört anpassas till den äldre bebyggelsen.

KALVÖ/TROSSÖ/LINDÖ

De tre öarna, med undantag av Kalvö by, är av länsstyrelsen förklarade som naturreservat. Den äldre bebyggelsen på öarna är mycket välbevarad.

Reservatsbestämmelserna medger inte nybebyggelse på öarna. Vissa möjligheter till byggnation finns i Kalvö by. Nya hus här bör strikt anpassas till den äldre bebyggelsen. Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bevaras.

Det är mycket viktigt att det gamla kulturlandskapet fortsatt hålls öppet.

KROSSEKÄRR/KUSERÖD

Bebyggelsen inom det avgränsade området är huvudsakligen resterna av en ekonomisk "boom" och har ett stort kulturhistoriskt värde.

Byggnaderna bör underhållas så att deras äldre karaktär bibehålls. Större utrymme för förtätning av bostadsbebyggelsen finns inte. Eventuellt nyttillkommande bebyggelse bör vad gäller placering och exteriör utformning underordnas den äldre bebyggelsen.

KÄMPERSVIK

Det lilla stenhuggar- och fraktfartssamhället Kämpersvik skiljer sig påtagligt från flertalet av kustsamhällena i länet. Kämpersviks uppkomst, näringsliv och "glansdagar" speglas väl i bebyggelsen.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls. Inom det avgränsade området finns knappast utrymme för nybebyggelse. Om nya hus trots allt kan trängas in, bör de exteriört utformas i samklang med den äldre bebyggelsen.

MJÖLKERÖD

Mjölkeröd är en av Tanums få storgårdar och den enda med manbyggnad av tegel. Gårdanläggningen är mycket välbevarad.

Mjölkeröd har föreslagits som byggnadsminne. En eventuell byggnadsminnesförklaring kommer att skydda byggnaderna och det närmsta landskapet från förändringar. Till dess bör byggnaderna underhållas så att deras äldre karaktär bibehålls.

SANNÄS

De äldre delarna av Sannäs är ovanligt väl bevarade. Bostadshuset är nästan genomgående vitmålade och har röda tegeltak.

Bebyggelsen inom det här avgränsade området bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Den för Sannäs så enhetliga färgskalan (vitmålade fasader och röda tegeltak) bör bibehållas. Inom området finns inte utrymme för nybebyggelse.

SKÄRBO

Skärbo är den enda 1600-talsanläggningen i Tanums kommun med bibehållen karaktär. Såväl manhus som ekonomibygnader är mycket väl bevarade. Största delen av ekonomibygnaderna är dock av yngre datum än manhuset.

Byggnaderna bör underhållas på ett sådant sätt att gårdens karaktär och bostadshusets 1600-talsexteriör bevaras. Inom det avgränsade området bör ingen nybebyggelse tillåtas, utom för jordbrukets behov. Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för att behålla det närliggande kulturlandskapet öppet.

SVANGEN

Svangens kombinerade fyr- och bostadshus speglar en fyrbyggnadstradition av mycket speciell art och med kort varaktighet i Bohuslän. Av de kombinerade fyr- och bostadshusen i länet är Svangen det bäst bevarade.

Fyr- och bostadshuset bör underhållas så att dess mycket speciella exteriör bevaras. Även stenkummeln på öns sydsida och de små odlingshägnarna har stora kulturhistoriska värden.

Hela ön Svangen är av länsstyrelsen förklarad som naturreservat.

ULSERÖD

Väderkvarnen är sedan 1940-talet i kommunens ägo. Kvarnen med uppfartsväg är ett stycke kulturhistoria som talar för sig självt. Den intilliggande gården har tjänat som mjölnarbostad. Manbyggnaden är av hög ålder och mycket välbevarad. Den illustrerar den del av den lokala byggnadshistorien som ligger före de vitmålade kustsamhällena. Det omkringliggande kulturlandskapet präglas av betesmark och åker, inhägnade av ovanligt höga och vållagda stengärdesgårdar.

Gården bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Kvarnen (och kvarnmaskineriet) bör underhållas på ett sådant sätt att arbetsprocessen kan förstås.

Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för att bevara området karaktär.

TANUMSSLÄTTEN

Bergsklackarna runt Tanumsslätten är så fulla av monumentala hällristningar att de vunnit internationellt rykte. Förutom de många hällristningarna finns här en stor mängd fornlämningar från skilda epoker. Flera av gårdarna på slätten är av ovanligt gammalt datum och mycket väl bevarade. Det finns mycket som tyder på att Tanumsslätten kontinuerligt varit bebodd allt sedan bronsåldern fram till våra dagar. Området är ur kulturhistorisk synvinkel av riksintresse.

För fornlämningarna och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen behålls. Endast undantagsvis är det tillrådligt att exploatera fornlämningar inom området.

Nyttillkommande bebyggelse bör försiktigt inplaceras i landskapet med hänsyn tagen till såväl fornlämningarna som den äldre bebyggelsen. Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Nyttillkommande hus, särskilt då i anslutning till äldre bebyggelse, bör anpassas till den befintliga bebyggelsen.

För kvarnen vid Tegneby Kvarnfall bör snarast upprättas ett bevaringsprogram. Hela anläggningen är kulturhistoriskt värdefull och bör bevaras för framtiden.

En förutsättning för förståelsen av området är fortsatt jordbruksdrift.

Kville socken

BODELAND

Bodelandsdalen utgör byggnadsmässigt en enhet med väl bevarade jordbruksfastigheter i ett småskaligt kulturlandskap, dominerat av betesmark.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls. Nyttillkommande bebyggelse bör placeras på impediment eller i övergången mellan berg och dal samt exteriört anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska kunna förstå bebyggelsens näringsförutsättning och för att hålla kulturlandskapet öppet.

DÅVELAND

Dåvelandsgårdarna ligger på ett för utskiftad jordbruksbebyggelse mycket typiskt sätt. Bebyggelsen är mycket väl bevarad och har tillsammans med det omkringliggande kulturlandskapet ett stort kulturhistoriskt värde.

Inom det avgränsade området bör ingen nybebyggelse, annat än för jordbrukets behov, tillåtas. Den befintliga bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska kunna förstå bebyggelsens näringsförutsättning och för att hålla kulturlandskapet öppet.

FJÄLLBACKA

Fjällbacka är näst efter Grebbestad kommunens största kustsamhälle, fortfarande dominerat av maritima näringar och med hamnen som centralpunkt. Stora delar av samhället och intilliggande små fiskelägen, nu mer eller mindre inkorporerade med Fjällbacka, utgörs fortfarande av äldre bostadshus utmed slingrande, smala gator och stigar, bodar och magasin utmed bryggor. De gamla samhällsdelarna är väl bevarade.

För Fjällbacka med Mörhult och Källvik samt Sälvik bör ett miljöprogram upprättas. I ett miljöprogram presenteras lämpliga åtgärder vid om- och tillbyggnad, vid nybyggnad samt för den yttre miljön. Förutsättningen för ett miljöprogram är att en detaljerad inventering av bebyggelse och miljö utförs.

I väntan på ett miljöprogram bör den äldre bebyggelsen underhållas så att dess karaktär bevaras. Det samma gäller bodar, bryggor, trädgårdstäpor och gatunätet. Det äldre gatunätet bör behållas intakt.

I de områden där utrymme för nybebyggelse finns, bör gälla att nya hus inplaceras i samhället på ett sätt som stämmer med den befintliga bebyggelsen samt att husen exteriört anpassas till de omgivande byggnaderna.

FLORÖN

Den gamla krogen på Florö är en av kommunens mycket få kvarvarande byggnader från tiden före 1850, som exteriört inte nämnvärt förändrats.

Bebyggelsen på Florö har föreslagits som byggnadsminne. En eventuell byggnadsminnesförklaring kommer att skydda byggnaderna från förändringar. Till dess bör bebyggelsen underhållas så att dess äldre karaktär bevaras.

HAMBURGSUND

Bebyggelsen inom det avgränsade området härrör huvudsakligen från sekelskiftet och 1900-talets första decennier och är mycket väl bevarad.

Den för Hamburgsund så speciella bebyggelsestrukturen med relativt gles sjöbodsrad vid strandkanten och stora fria ytor mellan bostadshus och sjöbod bör bevaras. Ingen nybebyggelse bör tillåtas på friytorna och sjöbodsraden bör inte ytterligare förtätas.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess karaktär bibehålls.

HAMNHOLMARNAS

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt, att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen bibehålls. Endast undantagsvis bör fornlämningar inom området exploateras.

HEEKULLEN

Bebyggelsen på Heekullen, i kombination med det omgivande kulturlandskapet och resterna av en äldre jordbruksdrift, utgör ett stycke kulturhistoria utan motsvarighet i Tanum. Bostadshuset och ladugården är ovanligt väl bevarade och kulturlandskapet är till sin helhet hävdad. Heekullens inägor är ett osedvanligt naturskönt jordbrukslandskap.

Bebyggelse bör fortsatt underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Utrymme för nybebyggelse finns inte inom det avgränsade området.

Fortsatt jordbruksdrift är en förutsättning för ett bevarande av Heekullens vackra kulturlandskap.

Bebyggelsen på Heekullen har hos länsstyrelsen föreslagits som byggnadsminne.

Ett fullföljande av planeringen för E 6:ans nya dragning, rakt över Heekullen, är ur såväl kulturhistorisk som naturmässig synpunkt mycket olämplig, ja, näst intill skandal.

HJÄRTERÖN

Bebyggelsen på Hjärterön är en av de få kvarvarande industrimiljöerna från den senaste sillperioden. Hjärterön är ett exempel på hur det med all säkerhet såg ut på många håll utmed kusten under de goda dagarna.

Bebyggelsen på Hjärterön är föreslagen som byggnadsminne. Ön ingår i ett större område som av länsstyrelsen förklarats som naturreservat. I reservatsbestämmelserna medges ingen nybyggnation på Hjärterön. En eventuell byggnadsminnesförklaring kommer att skydda byggnaderna från förändringar. Till dess bör bebyggelsen underhållas så att dess äldre karaktär bevaras.

KVILLE KYRKA

Kville kyrka skyddas interiört och exteriört av Kungörelsen om det offentliga byggnadsväsendet och kyrkogården av Begravningskungörelsen.

TORP/S ÖDSMÅL/NASSERÖD (Svenneby)

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen bibehålls. Endast undantagsvis bör fornlämningar inom området exploateras.

Den äldre bebyggelsen inom området bör underhållas så att dess äldre karaktär bevaras. Nyttillkommande bebyggelse bör vad gäller form och färg anpassas till de äldre husen.

VÄDERÖBOD

Bebyggelsen på Väderöbod hör intimt samman med den första fyren på ön. Skulle byggnaderna försvinna eller radikalt förändras, förlorar ön sin karaktär av gammal och välkänd fyrplats.

Byggnaderna bör underhållas så att deras karaktär bevaras. Även de anlagda gångarna, järnräckena, odlingshägnaderna m.m. är viktigt att bevara, för att förstå de betingelser under vilka fyrpersonalen var tvungen att leva.

TRÄSVALL/SOLBRÄCKE

Inom det avgränsade området finns såväl äldre bebyggelse som kulturlandskap med t.ex. gamla vägsträckningar, med stort kulturhistoriskt värde.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Nyttillkommande bebyggelse bör försiktigt inpassas i landskapet och exteriört anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska kunna förstå traktens näringsförutsättning och för att hålla kulturlandskapet öppet.

KROKBRÄCKE/ÅBROTT RABBALSHEDE/LEDUM

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografin inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen behålls. Endast undantagsvis är det tillrådligt att exploatera fornlämningar inom området.

Svenneby socken

GRÖNLID

Grönlid är genom såväl bebyggelsestyp som lokalisering ett enastående utslag av havets betydelse i det bohuslänska näringslivet. Husen är genomgående mycket väl bevarade.

Den lilla klåvan Grönlid bör i framtiden ges möjlighet att bibehålla sitt nuvarande utseende. För att uppfylla detta bör ingen nybebyggelse tillåtas inom området. Husen bör underhållas så att deras karaktär bibehålls. Den gula fasadfärgen är sammanhållande (och ganska ovanlig) och husen bör även i framtiden målas gula.

HEESTRAND

Stenbrottet och bebyggelsen i Heestrand är ett stycke modern bohushistoria. Inom Tanums kommun finns ingen motsvarighet till detta område.

Bostadshusen bör underhållas så att deras karaktär bibehålls. Utrymme för förtätning av bebyggelsen finns inte.

SLOTTET/TEGELSTRAND

Karlsborg representerar ett viktigt inslag av den svenska historien i Bohuslän. De blodiga händelser som utspelades här har i århundraden levt kvar i den lokala berättartraditionen. De båda, nästan sammanvuxna, fiskelägena Tegelstrand och Slottet, på strandremsan nedanför Karlsborg, är mycket väl bevarade.

Karlsborg och Normanneberget är skyddade av fornminneslagen.

Den äldre bebyggelsen inom området bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Utrymme för förtätning av samhällskärnorna finns endast i mycket liten utsträckning. Den eventuellt nytillkommande bebyggelsen bör, vad gäller form och färg, anpassas till den äldre bebyggelsen och placeras in i samhällena på ett sätt som överensstämmer med rådande förhållanden.

ÖVRE TUN

Bebyggelsen utmed bygatan i Tun är mycket väl bevarad och ”bystrukturen” (för att vara i denna delen av länet) mycket originell.

Förtätning av bebyggelsen kan ske, om de nya husen placeras utmed bygatan på samma sätt som de äldre husen. De nya husen måste exteriört anpassas till den äldre omgivande bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att hålla kulturlandskapet öppet.

Bottna socken

BOTTNADALEN

Bottnadalgången är ett mycket fornlämningstätt område. Här finns flertalet av de förhistoriska epokerna representerade. Flera av fornlämningarna har ovanligt stora proportioner och är mycket väl bevarade. Svenneby 1100-tals kyrka är den bäst bevarade medeltidskyrkan i länet. Jordbruksbebyggelsen är genomgående väl bevarad och kulturlandskapet i hävd.

För fornlämningarna, och det område som hör till dem, gäller fornminneslagen. Det är viktigt att kulturlandskapet och topografien inom området i sina huvuddrag bevaras, för att vi ska kunna förstå något av det förhistoriska samhället. Vid byggnation, eller liknande, är det viktigt att husen placeras så att de förhistoriska sammanhangen behålls. Endast undantagsvis är det tillrådligt att exploatera fornlämningar inom området.

Den äldre bebyggelsen bör underhållas så att dess äldre karaktär bibehålls. Nyttillkommande bebyggelse bör placeras på impediment eller i övergången mellan berg och dal, och vad gäller form och färg anpassas till den äldre bebyggelsen.

Fortsatt jordbruksdrift är nödvändig för att man även framledes ska förstå dalgångens näringsförutsättning och för att hålla kulturlandskapet öppet.

Svenneby gamla kyrka skyddas interiört och exteriört av Kungörelsen för det offentliga byggnadsväsendet.

GERLESBORG

Gerlesborg har ett mycket stort kulturhistoriskt värde dels genom att köpmanhuset varit en av kommunens största handelsplatser, dels genom att de gamla byggnaderna finns kvar och är mycket väl bevarade.

Köpmanhusets byggnader bör underhållas på ett sådant sätt att de exteriört inte förändras. Köpmanhuset och de två magasinerna har föreslagits som byggnadsminne. Fristående nybebyggelse bör inte tillåtas inom det här avgränsade området. Övrig bebyggelse bör underhållas så att den äldre bebyggelsebilderna inte förvanskas eller försvinner.